

Workshop om integrering af lavinput-landbrug og fødevarenetværk som virkemidler i landdistriktspolitikken:

Ideer fra Matrix projektet

ved

Henning Hervik, Økologisk Rådgivning/Gefion

Niels Nørskov, LHN/ObyN

De 2 lag:

- Helikopter:
- En ny samfundsmodel, der kan genrejse landdistrikterne og skabe en klimaansvarlig fødevareproduktion
- By og land knyttes sammen, og strukturudviklingen på landet kan standses og vendes. Nye ejerformer, CSA.

- Bedriftsniveau
- Landmændene skaber nye muligheder og innovative tiltag.
- Matrix'ene er umådeligt komplicerede og kræver stor viden og indsigt. (regler, kontrol, jura, økonomi, finansiering, ejerskab, produktions optimering af diverse systemer.....)

Hvad er Matrixbrug?

- Matrix = latin for Matrice
- - form, der frembringer noget eller tabelopsætning ex regneark.
- Her tænkt som et "tabel-net" som kan lægges over landbrugslandskabet, og som inkluderer alle elementer i landdistriktet i et tæt samarbejde.
- Overført: at landbrugsproduktionen skal indtænkes i et tæt samspil med natur, miljø, forarbejdning, bosætning, administrative strukturer, energi, nye ejerformer....
- Matrix'en skal være rammen for en bæredygtig fødevareproduktion og landdistriktsudvikling baseret på samarbejde.
- Matrix'en er morgendagens landbrug for små og mellemstore landbrug med merværdi og enkelte bulk former, samt de store som satser på multifunktionalitet.

Hvad indeholder Matrixbrug?

- Store producentsamarbejder (1000 – 4000 ha)
- Primær prod., både planter, grønt og husdyr.
- Bæredygtig energi produktion, biogas, vindmøller, solpaneler m.m.
- Forarbejdning (mikroprocessering)
- Lokal afsætning af fødevarer, privat og offentlig
- Natur og miljø beskyttelse, klima
- Maskinfællesskaber
- Nyudvikling af landsbyen, IT, fjernarbejdspladser
- Kommunalt ejerskab, og inddragelse i forvaltningen
- Nye ejerformer
- Mere ?????

Hvordan fungerer de ?

- Afsæt i gruppen af landmænd, der skal beslutte sig for:
- Formelt eller uformelt samarbejde
- Forening, selskab,..en ny andelsbevægelse
- Umiddelbare udfordringer
- Vore visioner
- Kortlægge relationer og partnerskaber
- Lave en forretningsplan, og dermed blive enige om matrix'ens produkter

- Hvert matrixbrug er forskelligt og defineres af dets deltagere og ejere.

Økomatrix-Bornholm

40.800 fastboende

600.000 turister/år

588 km²

31.500 Ha landbrugsjord

Afstande:

- **Kbh. 2,3 time**
- **Ystad 1,2 time**
- **Berlin 5-6 timer**

ØMAS

**Producentsammenslutningen for fremme
af økologiske matrixsamarbejder i DK**

Status Ø-Bornholm

32 aut. Økologer

1320 ha

9 driver 1.200 ha

430 malkekøer

40 ammekøer

+ moderfår mm.

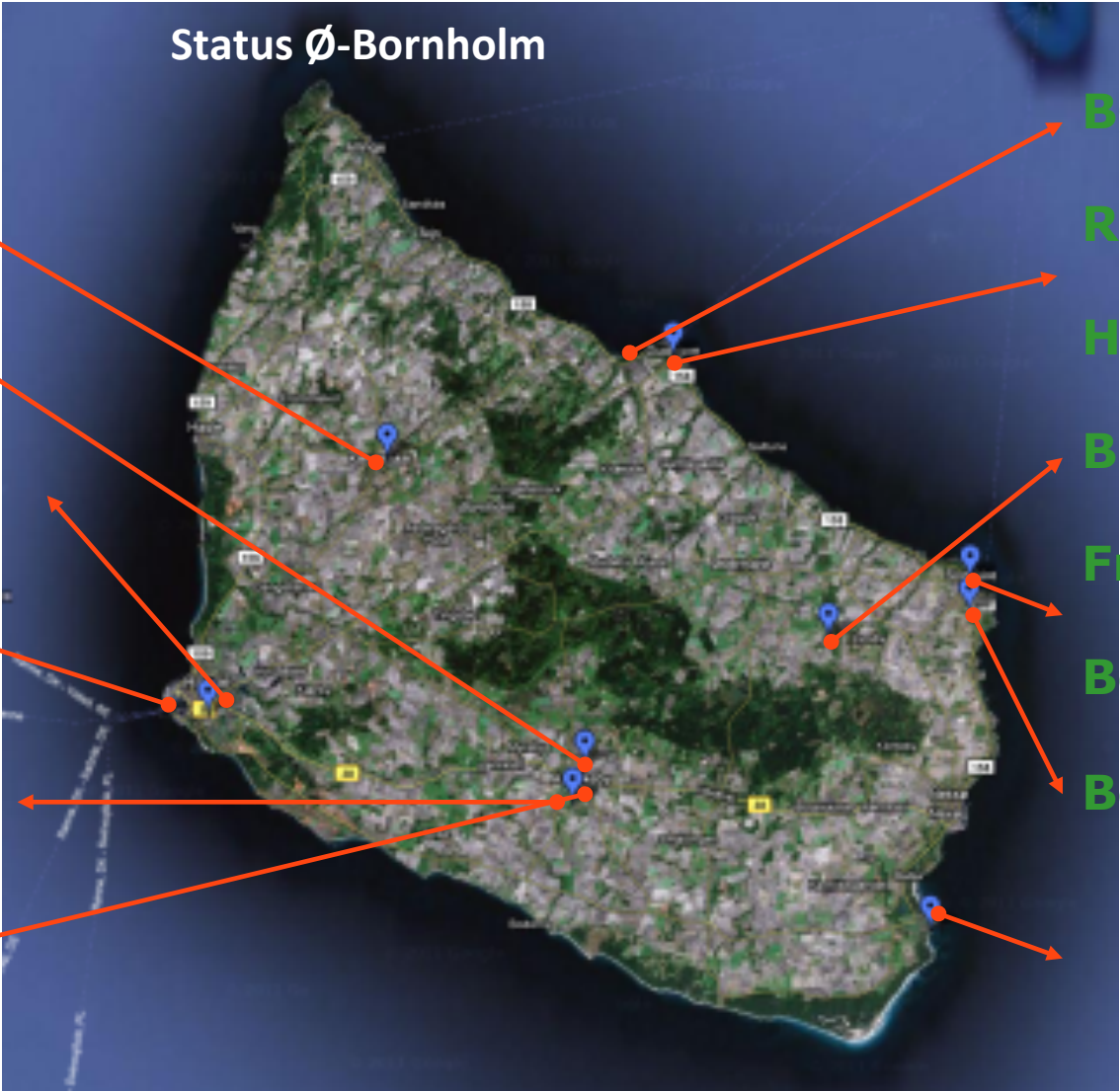
ØMAS
Producentsammenslutningen for fremme
af økologiske matrixsamarbejder i DK

Status Ø-Bornholm

Mejeri
Oliemølle
Kommunen
Mosteri
Valsemølle
DLF
NST

BØFF
Regional ®
Hallegård
Bryghus
Frennegård
Boisen Is
Borngros

ØMAS
Produentsammenslutningen for fremme
af økologiske matrixsamarbejder i DK

Observationer bornholmsk øko

Der er vilje til at løse udfordringerne ved

- Samarbejde om:
  - Fordeling af øko-husdyrgødning
  - Udnyttelse af maskiner
  - Arbejdskraft
- Samarbejde omkring konsumproduktion og forarbejdning
  - Mælk
  - Konsumkorn
  - Fremavl
  - Grønsager
  - Fjerkræ
  - Slagteri ?
  - Bageri ?

Lejre i tal

- Indbyggertal (2011): 26.764. Samlet areal: 240 km².
- 1/3 af Lejre Kommunes landskaber er fredet
- Lejre Kommune har 15.000 ha dyrket jord, hvoraf 10% dyrkes økologisk.
- Det er i alt 303 bedrifter - heraf er de 28 økologiske
- 3 grise pr. indbygger
- Årlig gylleproduktion: 159.548 tons / 6 tons pr. indbygger
- CO₂- udledning (2008): 257.272 tons CO₂
- Ca. 90% af Roskildes drikkevand kommer fra Lejre
- Ca. 1/6 af Københavns drikkevand kommer fra Lejre

Økomatrix-Lejre

- Status: ca. 25-30 økologer (ca. 65 i opland)
  - Etablere et mere formaliseret matrixsamarbejde vinter 2013/14
  - Gå efter de lavest hængende frugter – grønsager og fjerkræ
  - Styrkeposition på bynærhed = afsætning af ”Lejre matrixprodukter”
Fokus på bioenergi, turisme/oplevelsesøkonomi, forretningsudvikling => produktudvikling (med sund økonomi)
  - Inddragelse af potentielle omlæggere
  - Baseret på lokale behov og ønsker.....
-
- Øget bosætning
  - Øget turisme og oplevelsesøkonomi
  - Øget kapitaltilstrømning

Generelle barrierer

- Udstyr: kun nyt !! Dokumentation ifm. brugt udstyr for besværligt
- Sagsbehandling af ansøgning og administrative ændringer, samt udbetaling af penge tager alt for lang tid
- Kassetænkning- svært at få tværfaglige/helhedstænkende projekter til at passe til ordningerne – såsom fødevarer kombineret med turisme og erhvervsudvikling.
- Mangler tilskudsmuligheder til mindre iderige og innovative græsrodder uden midler (egenfinansiering).
- Små producenter må bære en uforholdsmæssig stor udgift til kontrol og administration, hvilket hæmmer indtjeningsmuligheden for mindre virksomheder.

